

Середа Дар'я Геннадіївна,
студентка 4 курсу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СТУДЕНТІВ – ПСИХОЛОГІВ

Проблема розуміння людиною своїх емоцій і розуміння емоцій інших людей присвячено безліч робіт в яких наголошується, що дуже важливим для процесу спілкування як в побуті, так і в будь-якій професійній діяльності є вміння людини контролювати свої емоції. «Уміння володіти собою в різних ситуаціях набувається в процесі виховання, самовиховання та є ознакою високої культури людини.»[1, с.1]. Кожна доросла людина знає, що таке емоції, але описати їх часто досить важко, а ще важче контролювати, тому що у кожної людини різний рівень розвитку емоційного інтелекту.

Саме розуміння механізмів управління поведінкою вимагає розуміння й емоційної сфери людини, її ролі в цьому управлінні та її впливу на професійну діяльність. Емоції людини залучені у всіх сферах людської діяльності. Вони є внутрішнім мовою, системою сигналів, завдяки цьому людина дізнається про значущість того, що відбувається. Емоції безпосередньо визначають відносини між мотивами і реалізацією мотивів діяльності, а після реалізації виконують оцінку ходу діяльності і результатів. Завдяки емоціям регулюється, організовується діяльність, вони стимулюють її і направляють.

Емоційний інтелект є особистісним чинником, що може потенційно впливати на успішність життєдіяльності людини та її соціально-психологічну адаптацію. Проблему емоційного інтелекту досліджували за Дж. Майер та П.Саловей (розглядаючи емоційний інтелект, як сукупність здібностей), Д.Гоулман (трактуючи емоційний інтелект як систему особистісних компетенцій), Р.Бар-Он, Д.Люсін (орієнтовані на змішані моделі), К.Петрідес, Е.Фернхем (створили диспозиційну концепцію емоційного інтелекту) [2, с.23].

Професійна успішність особистості, безсумнівно, пов'язана зі знаннями, вміннями й навичками, ерудицією та здатністю до мислення в цілому, тобто з рівнем загального інтелекту. Однак у більшості випадків високого рівня загального інтелекту виявляється недостатньо. Емоційний інтелект у самому широкому розумінні поєднує в собі здатність особистості до ефективного спілкування за рахунок розуміння емоцій оточення і вміння підлаштовуватися під їхній емоційний стан. Таке вміння володіти собою й грамотно організувати взаємодію виявляється незамінним, якщо мова йде про сферу діяльності, що припускає безпосереднє спілкування з навколишніми, що є основним у роботі психолога. Якщо загальний інтелект є чинником академічної успішності, то високий рівень розвитку емоційного інтелекту дозволяє домагатися професійного й життєвого успіху в цілому. Актуальність проблеми розвитку емоційного інтелекту студентів-психологів в умовах вищої професійної освіти обумовлена необхідністю виявлення психолого-педагогічних умов розвитку емоційного інтелекту. Це дозволить, з одного боку, студентам-психологам задовольнити потреби у високому рівні розвитку емоційного інтелекту, а з другого – потребу суспільства у кваліфікованих фахівцях у сфері психології [3, с.341-342].

Мета дослідження – визначити психологічні особливості емоційного інтелекту у студентів – психологів.

Для вирішення поставленої мети нами була використана методика діагностики емоційного інтелекту Н. Холла. Методика запропонована для виявлення здатності розуміти відносини особистості, що репрезентується в емоціях, і керувати емоційною сферою на основі прийняття рішень. Вона складається з 30 тверджень і містить 5 шкал: емоційна обізнаність; управління своїми емоціями (емоційна відхідливість, емоційна неригідність); самомотивація (довільне керування своїми емоціями); емпатія; розпізнавання емоцій інших людей (вміння впливати на емоційний стан інших людей) [4].

У дослідженні приймали участь студенти психологи першого та четвертого курсу Харківського національного університету внутрішніх справ у кількості 30 осіб.

Отримані результати свідчать, що у студентів 4-го курсу вірогідно реєструється високий рівень «Емоційної обізнаності» ($15,56 \pm 1,54$ та $10,56 \pm 1,84$, при $p \leq 0,01$), «Самомотивації» ($15,21 \pm 1,34$ та $9,53 \pm 1,66$, при $p \leq 0,01$), та «Розпізнавання емоцій інших людей» ($14,48 \pm 1,75$ та $6,98 \pm 1,74$, при $p \leq 0,01$). А таким складовим емоційного інтелекту як «Управління своїми емоціями» ($10,36 \pm 1,28$ та $8,16 \pm 1,29$, при $p \leq 0,05$) та «Емпатія» ($10,60 \pm 1,35$ та $9,79 \pm 1,81$, при $\leq 0,01$) достовірно притаманний середній рівень розвитку.

Тобто, студенти четвертого курсу здатні до розуміння та адекватної інтерпретації власних настроїв, емоцій, поривів, а також їх впливу на інших людей, також більш властиве прагнення досягати поставленої мети, вміння направляти свої дії, створювати необхідну мотивацію та вміють налагоджувати взаєморозуміння з іншими, позитивно впливати на інших людей, також вони добре розпізнають емоції оточуючих. Але для них є деякі проблеми щодо прояву співчуття, до розуміння глибини відчуттів інших людей та більш-менш здатні до управління своїми імпульсами, негативними емоційними станами, певною мірою вміють направляти їх в необхідне русло, розширювати потік емоційної інформації за допомогою контролюючих думок по типу «дізнайся про це більше», «відкрий себе для цього відчуття».

В свою чергу студентам першого курсу достовірно властивий низький рівень таких складових емоційного інтелекту як «Розпізнавання емоцій інших людей» ($6,98 \pm 1,74$ та $14,48 \pm 1,75$, при $p \leq 0,01$) та середній рівень загального показника емоційного інтелекту ($53,16 \pm 1,44$ та $68,21 \pm 1,75$, при $p \leq 0,01$).

Тобто студенти-психологи першого курсу більшою мірою мають труднощі в розумінні емоцій оточуючих, їм властиво зосереджуватись на власній особистості, що приводить до нездатності вірно оцінювати емоційні стани інших людей. В цілому у них домінує середній рівень розуміння своїх

емоцій і почуттів інших людей, а також можуть виникати складнощі щодо ефективного керування своєї емоційної сфери, що може ускладнювати адаптивну поведінку. досягнення своїх цілей у взаємодії з оточуючими.

Відносно інших складових емоційного інтелекту між досліджуваними групами достовірних відмінностей не реєструється.

Необхідність розвитку емоційного інтелекту студентів у процесі їх підготовки до професійної діяльності у вузі обумовлена і підвищеними вимогами до підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах з боку держави, дотримання яких сприятиме підвищенню якості професійної діяльності фахівців з вищою освітою [3, с.348].

Отже, проведене дослідження сприятиме подальшому вивченню даної теми в контексті перевірки отриманих результатів в інших професіях, тому що емоційний інтелект має велике значення в житті та діяльності людини, а також дає змогу людині активно взаємодіяти в сфері «людина-людина», адже наші емоції та почуття залежать від інших людей більше, ніж ми можемо собі уявити. В даний час вже не доводиться говорити про те, що міжособистісне емоційне спілкування – це необхідна умова життя людей і без нього неможливе повноцінне формування особистості в цілому.

Список бібліографічних посилань

1. Варій М. Й. Загальна психологія. Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. – К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Бутузова Л.П., Міськова Л.П. Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації фахівців туристичної індустрії. Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі: Матеріали десятої міжнародної науковопрактичної конференції / За ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖФ КІБІТ, 2016. – С.22-25.
3. Кошонько Г.А. Розвиток емоційного інтелекту студентів-психологів. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер. : Педагогічні та психологічні науки. 2013. № 4. С. 341-350
4. Фетіскін Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Соціально-психологічна діагностика розвитку особистості і малих груп. М., Изд-во Інституту Психотерапії. 2002. 490 с.

Науковий керівник: Грєса Наталія Володимирівна, доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент.